

Dos gestors de bases de dades terminològiques en català: MultiTerm i Termex

Els darrers deu anys hi ha hagut una proliferació de sistemes de gestió de bases de dades terminològiques (SGBDT), deguda entre d'altres factors a la manca d'estàndards i a l'existència d'entorns informàtics diferents i difícilment compatibles.

Un sistema de gestió de bases de dades terminològiques és un programa que permet emmagatzemar i treballar amb un conjunt de dades terminològiques estructurades en diferents camps, corresponents a les diferents informacions que s'associen a un concepte determinat (la seva denominació en diverses llengües, la definició, la informació gramatical, imatges, etc.), els quals formen una fitxa terminològica.

Aquests programes han anat evolucionant juntament amb l'aparició dels nous entorns, especialment el Windows, que ha suposat notables millores tant pel que fa al funcionament com a la facilitat d'ús de les aplicacions. L'estudi més exhaustiu i recent que s'ha elaborat sobre aquest tema es deu a E. Blanchon, del Centre de Terminologie et Néologie adscrit al CNRS, i ha estat publicat en un número especial de la revista *Terminómetro* i parcialment al número 46/47 de *TermNet News*.

El programari desenvolupat —Blanchon ha inventariat prop de vuitanta eines dedicades directament o indirecta al treball terminològic— és molt divers, tant pel que fa al seu origen com a les seves prestacions: hi ha programes dissenyats expressament per a l'ús intern d'una institució o empresa, programes comercialitzats que disposen d'un gran nombre d'instal·lacions, prototipus en curs de desenvolupament, productes obsolets o que han estat abandonats, etc.

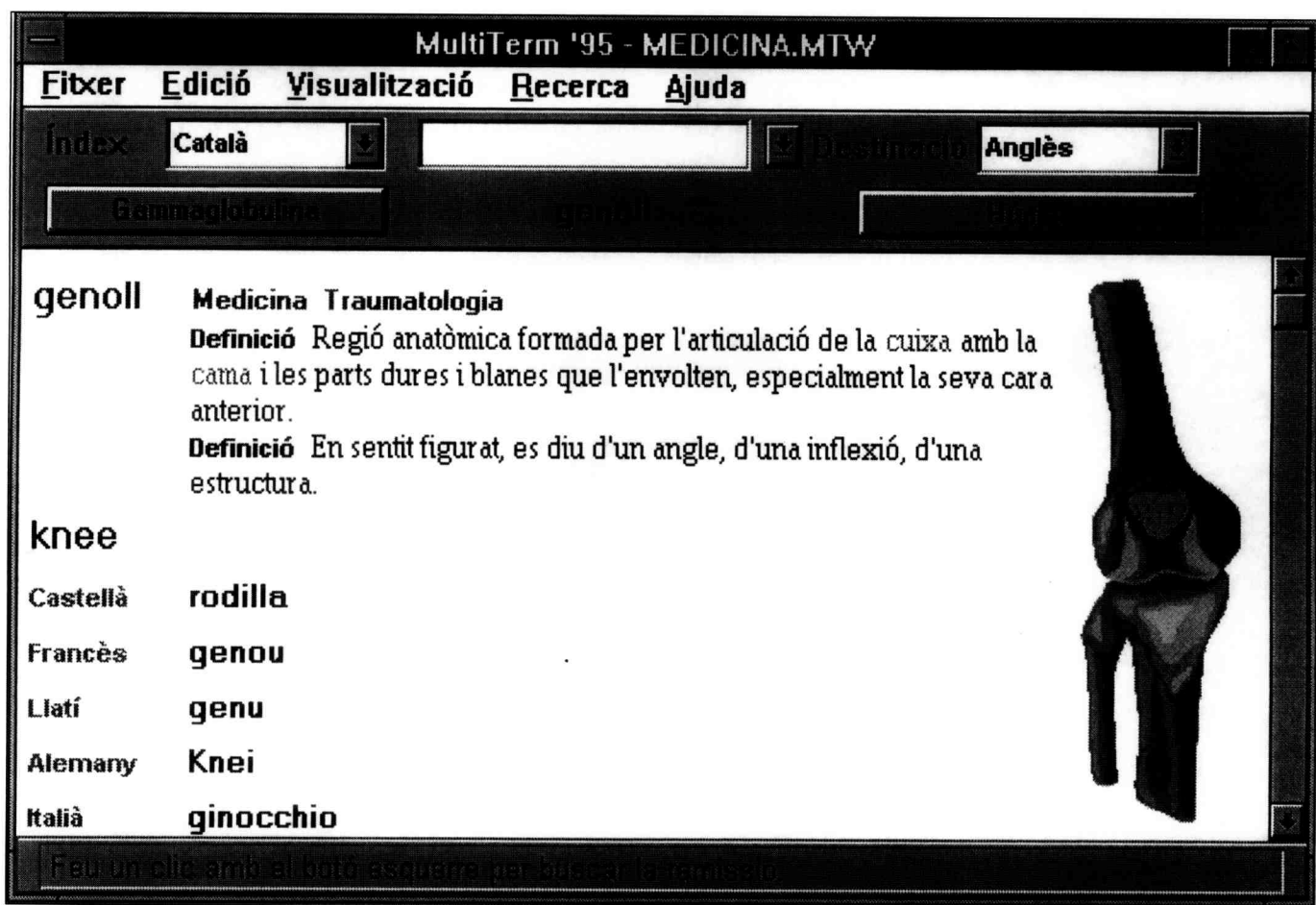
Pel que fa a l'àrea lingüística catalana, no disposem de dades exhaustives sobre les eines informàtiques que fan servir els professionals de la llengua (especialment els traductors i correctors, i més recentment els terminòlegs) per al tractament i la gestió de la informació terminològica. Amb la informació disponible en aquests moments, únicament podem parlar de les dues aplicacions específicament orientades al treball terminològic que han estat adaptades al català: MultiTerm i Termex.

MultiTerm

El MultiTerm és un sistema de gestió de bases de dades terminològiques, desenvolupat per l'empresa alemanya Trados en l'entorn Windows. N'existeixen tres versions amb prestacions i finalitats diferents: MultiTerm Pro, MultiTerm Lite i MultiTerm Dictionary.

El MultiTerm Pro està pensat per a professionals de la traducció, empreses i institucions que necessiten gestionar amb rapidesa un gran nombre de termes en llengües diferents, i que habitualment treballen en un entorn de xarxa local.

Atès que l'estructura d'una fitxa terminològica varia molt en funció de les

Pantalla del MultiTerm.

necessitats de cada usuari —podríem dir que hi tants formats de fitxes terminològiques com terminòlegs, traductors, empreses o institucions—, el MultiTerm permet que cada usuari elabori el seu model de fitxa d'acord amb l'estructura de camps que consideri més idònia per a la feina i les recerques que hagi de dur a terme. De la mateixa manera, l'usuari pot escollir el format de visualització de la informació a la pantalla que consideri més adient, per exemple, mostrant o no els camps i els noms dels camps, presentant una informació d'un color o d'un tipus de lletra determinat, triant l'ordre de presentació de les informacions, etc.

Una fitxa MultiTerm accepta fins a 500 camps diferents i cada camp pot contenir fins a 4.096 caràcters (amb un límit total de 32.000 caràcters, que equivalen a unes setze pàgines d'informació escrita), amb l'avantatge que cada fitxa ocupa únicament l'espai que realment necessita.

Es poden definir cinc tipus de camps diferents:

- a) els camps d'indexació, en què s'emmagatzemen les equivalències de cada terme i que permeten accedir a la fitxa a partir de qualsevol de les llengües indexades fins a un màxim de 20;
- b) els camps de text, que serveixen per emmagatzemar la informació textual, com ara la definició del terme, els contextos en què apareix, les notes d'ús, etc.;
- c) els camps d'atributs, que permeten establir llistes tancades de valors acceptables definits per l'usuari i assegurar-ne la coherència, com ara les abreviatures corresponents a la categoria gramatical del terme, els codis de les fonts de refe-

rència utilitzades durant l'elaboració de les fitxes, els codis d'àrea temàtica, etc.;

d) els gràfics, que poden anar associats a una fitxa terminològica per il·lustrar el concepte, en algun dels formats més habituals (BMP, WMF, TIF, etc.);

e) els camps de sistema, generats automàticament pel programa, per guardar informació tècnica o de gestió sobre la fitxa, per exemple, el número de la fitxa, el nom de l'usuari que la va crear, la data de creació, l'hora i la data de la darrera modificació, etc.

Pel que fa a les consultes, el MultiTerm té diferents funcions de recerca que permeten accedir ràpidament a la informació desitjada. La més senzilla consisteix a buscar directament un terme en qualsevol de les llengües de la base de dades simplement escrivint-lo. També es poden fer recerques de tipus més global mitjançant la introducció dels caràcters polivalents * o ? del Windows substituint un caràcter o una cadena de caràcters. El resultat que s'obté són totes les fitxes coincidents amb el model demanat. En aquest cas, una recerca a partir del segment **tica**, donaria com a resultat una llista de termes entre els quals apareixerien *informàtica*, *robòtica*, *cibernètica*, etc.

El MultiTerm també permet l'aplicació de filtres —condicions que han de complir determinats camps— mitjançant l'encadenament dels operadors booleans AND i OR, a fi de poder seleccionar un subconjunt de fitxes que compleixin uns determinats criteris. Per exemple, totes les fitxes creades per un usuari durant un període determinat o totes les fitxes d'una àrea temàtica que continguin equivalències en una llengua determinada.

Un altre tipus de recerques no tan conegudes que inclou el programa són les recerques per aproximació (*fuzzy search*), que permeten localitzar termes o sintagmes semblants als del model proposat a partir d'un índex per aproximació general mitjançant l'aplicació d'algoritmes de xarxes neuronals.

Una altra de les característiques del MultiTerm és la possibilitat d'importació i exportació de dades de diferents formats estàndards (com ara el format d'impressió de Ventura Publisher o el format TEI d'etiquetatge de documents electrònics) d'una manera molt senzilla. Les opcions del format d'exportació es poden emmagatzemar en un fitxer i ser utilitzades posteriorment.

El programa també conté interfícies DDE per a l'intercanvi dinàmic de dades amb programes com el WinWord 2.0 i 6.0, el WordPerfect 6.0 i l'AmiPro 3.0, que permeten, per exemple, seleccionar una paraula del processador de textos i incorporar-la a la base de dades del MultiTerm.

Finalment, el MultiTerm Pro permet treballar en un entorn de xarxa local i preveu un sistema per establir i coordinar el tipus d'accés a les dades per part de cada usuari.

El MultiTerm Lite no és més que una versió simplificada del MultiTerm Pro. Les seves limitacions es concreten en el fet que cada base de dades té un nombre màxim de 8.192 fitxes, no pot incloure gràfics, no permet fer recerques per aproximació i no pot funcionar en entorn de xarxa local. Aquestes característiques, juntament amb un preu més competitiu, el fan més idoni per a professionals independents.

El MultiTerm també disposa de diccionaris multilingües editats en suport magnètic (MultiTerm Dictionary) fàcilment consultables des d'un ordinador personal.

Termex

El Termex, conegut com MTX o Mercury/Termex, és un paquet integrat per a la gestió de dades lèxiques i terminològiques en forma de base de dades. Aquest programa, pensat inicialment per al sistema operatiu DOS, fa molt temps que és al mercat i és un dels més estesos a Europa, sobretot a França i Alemanya.

La característica fonamental que el distingeix dels gestors tradicionals, que creaven estructures rígides predefinides, i que ha jugat un paper important en l'èxit de comercialització del producte, és que permet estructurar de manera flexible i individualitzada el format de les fitxes d'una base de dades.

El mòdul principal del Termex és un programa resident a la memòria. Per tant, la consulta de les bases de dades es pot fer des d'altres programes, com ara des d'un processador de textos. La informació consultada es pot transferir sense cap mena de dificultat des del Termex al programa des del qual es treballa, només prement algunes tecles. D'aquesta manera, durant una sessió de treball es pot actualitzar la base de dades terminològiques i es poden crear noves entrades des del programa d'aplicació. També pot funcionar des del Windows i disposa d'un mòdul que permet aprofitar l'ús de la carpeta del Windows. La versió Windows del programa és en preparació.

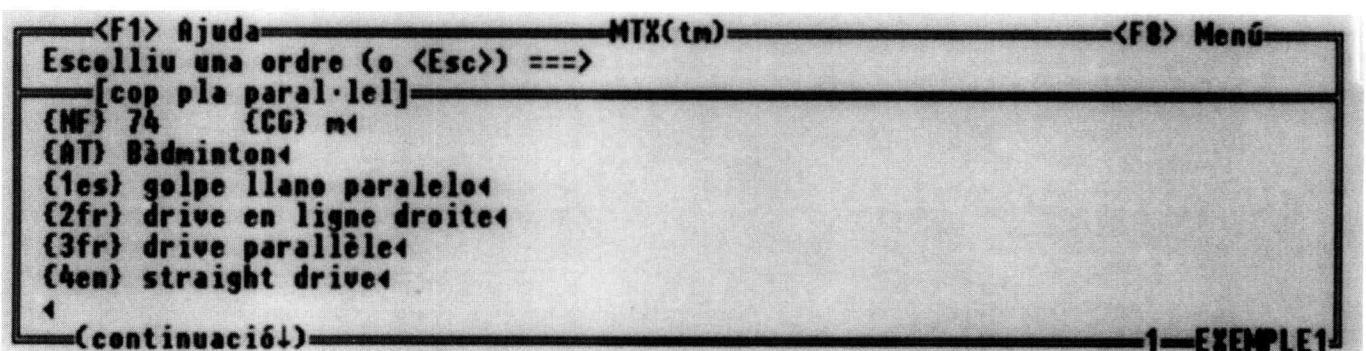
Les fitxes poden tenir un màxim de 50 línies o bé 1.900 caràcters. Cada camp pot tenir un màxim de 50 línies. El Termex permet consultar simultàniament dues bases de dades, si bé el programa busca primer a la base de dades de treball, que es pot modificar, i després a la base de dades de referència, que està protegida. La recerca es pot fer a partir del terme de l'entrada, simplement escrivint-ne els primers caràcters, o a partir dels camps indexats a través del generador secundari de claus d'accés, sense tenir en compte majúscules, minúscules o caràcters accentuats. També es pot fer una recerca d'una cadena de caràcters a tota la fitxa. El nombre màxim de fitxes per a cada base i en el conjunt de les bases és il·limitat.

Un altre dels seus avantatges és que utilitza una part mínima de la capacitat de la memòria convencional necessària, ja que es pot reduir fins a 10 Kb gràcies a la transferència de memòria entre la memòria convencional i la memòria estesa, expandida o bé un disc dur.

Un dels aspectes interessants del programa és que es poden establir relacions de forma automàtica entre fitxes diferents mitjançant l'opció de remissió fitxa a fitxa, gràcies a la identificació entre el contingut d'un camp de la primera fitxa i el terme d'entrada d'una altra, la qual cosa permet el pas instantani de l'una a l'altra.

El Termex també inclou programes d'importació i exportació de dades a partir del format ASCII i de l'estàndard Micromater. Per poder imprimir, però, s'ha de passar per un processador de textos.

Pantalla del Termex.

Cal destacar d'aquest programa el seu cost poc elevat, la seva senzillesa d'utilització i de maneig, que el fan idoni per a usuaris particulars, i la seva gran implantació arreu d'Europa.

Requeriments tècnics

Requeriments tècnics del Termex

- PC XT o posterior
- 130 Kb de memòria RAM (10 Kb si es disposa de memòria estesa o expandida)
- 1 Mb disponible al disc dur (5 Mb recomanats)
- Sistema operatiu DOS 3.0 o posterior
- Xarxes: qualsevol que funcioni amb el sistema operatiu DOS

Requeriments tècnics per al MultiTerm Pro

- PC compatible amb un processador 386SX, 386DX, 486 o superior
- 4 Mb de memòria RAM (8 Mb recomanats)
- 3,5 Mb disponibles al disc dur
- Targeta gràfica VGA
- Sistema operatiu DOS 5.0 o posterior
- Windows 3.0 o posterior
- Xarxes: Windows per a treball en grup, Novell NetWare, IBM LAN-Manager

Distribuidor: INK Catalunya. Còrsega, 411, 1r 1a. 08037 Barcelona. Tel. (93) 459 09 64. Fax (93) 459 09 76.

Bibliografia

- «Especial terminòtica». *Terminómetro* (1994), núm. 16.
- «Logiciels de terminologie: les logiciels étudiés». *TermNet News* (1994), núm. 46/47, p. 5-35.
- MultiTerm. Informació sobre el producte lliurada per Trados Ibérica.
- Mercury/Termex Manual de l'usuari (versió 2.20).

